

LIETAVSKÝ HRAD

Hrad postavili po roku 1241 pravdepodobne ako administratívne a vojenské centrum. V rokoch 1300 až 1321 sa uvádza v súvislosti s Matúšom Čákom. Koncom 14. storočia patrila kráľovi Žigmundovi, 1475-1494 Pavlovi Kinižimu, ktorý vykonal na hrade viaceré stavebné úpravy. Opravil opevnenie prvého predhradia a veľkú obytnú vežu, ako aj vstupnú vežovú bránu. Začiatkom 16. storočia hrad získal Mikuláš Kostka, ktorého dcéru Barboru si vzal za manželku František Turzo. Nový majiteľ opevnil ďalšie, druhé predhradie a opravil existujúce budovy; z nich viaceré ukončil oblúčikovou atikou podľa nového výtvarného smeru - renesancie. Z roku 1530 pochádza správa, že na hrade sa zdržiavala početná posádka - 285 žoldnierov, ktorí si sami vyrábali aj pušný prach. V roku 1604 sa počet vojakov zmenšil na 12. Po smrti Imricha Thurzu (1621) sa tunajšie panstvo rozdelilo medzi dedičov, ktorí nejaký čas hrad spoločne udržiavali. V roku 1641 v dôsledku majetkových sporov stratili o areál záujem; hrad v prvej polovici 17. storočia patrila komposesorátu. Opis hradu z 1698 uvádza, že nie je obývaný a nachádza sa tu len archív; 1760-1770 archív previezli na Oravský hrad. Lietavský hrad sa už potom nevyužíval a neudržiaval, a tak postupne chátral. V rokoch 1870-73 tunajšie majetky kúpil barón Popper.

Ako kedysi vyzeral hrad ?

Hrad Lietava zaujíma najväčšiu zastavanú plochu medzi všetkými hradmi Slovenska. Ešte i jeho zrúcaniny rozkladajú sa na ploche 1,5 ha, kdežto vo veľkosti za Lietavou na treťom mieste stojaci hrad Oravský zaberá len 0,85 ha stavebnej plochy. Vchodová brána bola z južnej strany. Nad bránou bol byt provizora, do ktorého sa šlo cez „átrium“ (predsieň). Vstup do predsieni viedol cez hrubé staré dubové dvere, okuté železom. V predsieni bol „rekešík“, priehrada so železným okutím. Odtiaľto sa šlo do obytnej izby provizora, v ktorej bola podobná priehrada. V izbe pri dverách stála stará veľká skriňa na úschovu potravín, jednoduchý stôl, okolo neho tri lavice a stolce, veľmi jednoduché, z mäkkého dreva. Obloky boli zasklené, obločné sklá olovom medzi sebou pospájané, dvere ťažké, hrubé, kachle sa vykurovali zvonka, z chodby. Z tejto izby sa šlo do druhej, podobne zariadenej ako prvá. Provizor viac izieb nemal. Z provizorovho bytu cez chodbu šlo sa k schodom, odtiaľ na dlhý, priestranný dvor, takzvaný dolný dvor, na ktorom boli tri stajne. Juhozápadný uhol tohto dvora mal mohutnú hranatú baštu, pri ktorej sa dolný dvor v 17. storočí delil na dve časti: na prednú, ktorá bola práve opísaná, a na zadnú časť dolného dvora. Táto zadná, severná časť dvora patrila Revayovcom. Odtiaľto cez druhú bránu prišlo sa na hlavný dvor hradu, na ktorom bola veľká hlboká, do kameňa vytesaná studňa, takzvaná „živá studňa“, ktorá zásobovala celý hrad vodou. Schodmi, postavenými do pevnej nádvornej bašty, šlo sa hore k veži, kde bol strážnik, ktorý zo svojho miesta videl dolný a hlavný dvor hradu a ktorý mal poruke zvonec, oznamujúci príchod cudzích osôb do hradu. Odtiaľto chodbami a schodišťami viedla cesta do štvorhrannej veže, cez ktorú sa chodilo do stredného hradu.

Múry stredného hradu z východnej strany stáli na strmej skaline, ktorá im zabezpečovala nedobytnosť. Rozvŕtané steny dnes už znemožňujú rekonštrukčné znázornenie pôvodného stavu. Väčšia časť tunajších miestností boli zásobárne a sypárne, čiastočne i byty pre personál hradného panstva.

